

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрація і експедиція «Руслани» під ч. 1. пл. Дембровського (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсманн.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациі неопечатані візьмі від порта. — Оголошеня авиційні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надіславі» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік 20 кор.
на пів року 10 кор!
на чверть року 5 кор.
на місяць 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року 8 рублів
або 18 франків
Поодиноке число по 16 сот.

„Що тепер діяти?“

(X) Під таким заголовком видав з кінцем лютого с. р. М. Павлик «Письмо до зїзду русько-української радикальної партії з 22. XI. 1902 р. і додаток». Письмо се цікаве поглядами на становище русько-української радикальної партії, як і на інші сучасні питання суспільні й політичні, тим то бажаємо подати деякі замітки про се письмо.

Добігає як-раз тринадцять літ, як у Львові заснувала ся «Русько-українська радикальна партія», а головну участь в тім взяли др. Франко, М. Павлик, др. Окуневський, др. Данилович, др. Трильовський, В. Будзиновський, а війшли до неї опісля др. Євгеній Левіцький, Микола Ганкевич, Загайкевич і ин. Загалом се відомо, що понуку до засновин сеї нової партії дав М. Драгоманив, який і особистими впливами в часі свого побуту в Австрії і своїми писаннями підготував підвалини до сего почину. На першій зїзді ухвалено максимальну і мінімальну програму, оповіщену в заснованім тоді органі партії «Народ», а про сю програму можна було сказати із становища руського народу — «добрий кожух, тільки шкода, не на мене шитий, бо в дійсности була се соціально-демократична програма, перенята з робітничих, фабричних країв західної Європи, а пересаджена прямо на руську ниву. В руське селянство вмовлювано, що оно є «робітним людом» в розуміню фабричної робітничої класи, проповідувано єму теорію колективізму і тим подібні з єго споконвічною вдачею суперечні теорії, розпочато боротьбу проти націоналізму, проти клерикалізму (під тим розуміло ся всяку позитивну релігію, яку мала заступити «Нова віра», а радше безвірє, бо релігію проголошено за приводом соціалістів «приватною справою»), розпочато боротьбу проти духовенства і взагалі боротьбу класову.* Сю мінімальну і максимальну програму мали ввести в жите радикали (таку назву прибрали собі члени нової партії) і общували по переведеню сих програм рай на землі.

Розпочало ся проповідуванє сих програм між руським селянством і міщанством, втягувано до радикальної партії не лише академічну молодіж, але молодим школярикам навіть з низшої гімназії набивано голови мінімальними і максимальними теоріями. Небавом одначе самі горячі апостоли сих програм переконали ся, що они зовсім не трапляють до поглядів, до вдачі, до переконаня руського селянина або міщанина, що они ошоломлювали ли-

* Почато се вже передтим «Давоном», «Молотом» і т. п. виданнями.

ше голови значної частини академічної молодіжи, яка замість набрати ся справдешньої науки, щоби відтак послужити своєму народови, марнувала час університетських студій мороченем голов сими теоріями, а відтак «порадикальствувавши» замолоду, в невеликій частині протверзувала ся із сего чаду і ставала знов на народній руській основі, а у великій частині ставала байдужою до руських народних змагань, відчувувала ся від свого народу і гляділа лише особистої вигоди і наживи. Вжеж віденьська «Січ» найбільш переняла ся була свого часу тими змаганнями і теоріями, січовики були наскрізь радикалами, а окрім нечисленних одиниць і слїду з них не остало в руській суспільности, не видно їх роботи для народу, за те деяким дуже добре живе ся.

Між селянством і міщанством руським не мала русько-українська пропаганда великих успіхів, а були лише поверховні і переходові прояви сего радикалізму. Вправді при нагоді здїздів виказувано, що з тих а тих сторін приїхали делегати партії, в 1895 р. величали ся радикали, що повело ся їм впровадити до сойму галицького двох радикальних послів Остапчука і Новаковського (з давніших війшов др. Окуневський), а в 1897 до ради державної д-ра Окуневського і д-ра Яросевича, одначе сі мніми успіхи зовсім не причинили ся анї до скріплення анї розвитку і збільшеня русько-української радикальної партії. Селянські послї, звані радикалами, були наглядним доказом передовсім того, що їм «справа радикалізму» в розуміню максимальної і мінімальної програми була зовсім незрозуміла і чужа, та що они навіть не в силі були опреділити домагань і потреб власної своєї верстви — селянства. Добродушний Остапчук признавав ся зовсім щиро, що єго називають радикалом, але він не знає чому, бо він є собі руським селянином-господарем (і то заможним), ходить до церкви, сповідає ся і причащає і т. д. Те саме можемо сказати і про таких інтелігентних «радикалів», як Павло Думка з Купчинець і т. п. Колиж руський клуб соймовий в 1895 р. радив про те, які би селянські потреби і домаганя предложити соймови і звернув ся до репрезентантів селянства о їх думку в сих справах, тоді Остапчук не вмів навести иншого домаганя, як щоби знесено пятнованє телят, бо з сего виходять клопоти і кари грошові, а Новаковський, щоби жандарми не чіпали ся за непривязуванє собак і не накладали за се гривни.

Хто знає, як руський нарід глибоко перенятий індивідуалізмом (досить прочитати Костомарова «Дві руські народности»), той зрозуміє, що колективізм проповідований радикалами, зовсім не находив послуху між нашим селянством і міщанством, а хоч загал наших селян і міщан

в 90-их рр. не визначав ся ще такою національною свідомістю, як тепер, всеж таки не манило єго також до космополітизму соціалістичного, він хоч не зовсім ще свідомо — всеж таки почував ся до своєї національності. А так само, хоч нераз дізнавав може подекуди кривди або невідповідного обходженя з боку деяких святихників, всеж таки вважав святихника своїм духовним провідником, своїм просвітителем і мимо протирелігійної і протисвятихничої пропаганди радикалів, оставав вірним своїй вірі і церкві.

Бачили се і відчували радикальні проводирі, що їх максимальна і мінімальна програма не для руського селянства й міщанства, тимто доволі часто робили зїзди і безнастанно поправляли, доповняли і змінювали свою програму. Бачили они, що руське духовенство є може найважнійший національний і культурний чинник, який остає в безпосередній звязи з селянством і міщанством, безпосередно на него впливає, отже перегадом змінювали свою тактику, рішили не нападати на духовенство, не тикати справи віри, бо тим не лише відтручують від народної роботи таку важну й інтелігентну верству, але й відшпихають від себе селянство й міщанство, яке всеж таки твердо держить ся своєї віри й церкви і обдаровує довірем в значній вельми часті святихників.

В міру того, як наслідком політичних обставин національний принцип почав набирати більшої ваги не лише в Галичині, але й в Австрії, як національна свідомість почала розбуджувати ся і кришати не лише в інтелігентних верствах нашої суспільности, але також щораз глибше захоплювати селянські й міщанські верстви, побачили радикали, що їх пропаганда буде голосом вопіючого в пустині, наколи будуть стояти на космополітичній основі і задля того почали з певним притиском зазначувати, що они руські радикали, а се робили не так з огляду на селян і міщан, як задля того, щоби більш послуху найти серед руської інтелігенції. А щоби не відтручувати селян і міщан, почали на бік відкладати колективістичні теорії. Так малопомалу змінювала ся максимальна й мінімальна програма, розважнійші елементи в радикальній партії зближали ся своїми поглядами до програми народовців, а радикальнійші ішли ще дальше і перегадом табор радикалів розбив ся на двоє: старі радикали пристали до народовців і утворили національно-демократичну партію, а инші знов т. зв. українську соціально-демократичну партію.

Останніми роками відбували ще радикали спільні зїзди з соціалістичними демократами, котрі з наведених в горі причин також побіч червоного прапора виставили для примани малосвідомих національно-руску вивіску, але відтак обидва відтінки

Публична Галя авкційна

Львів — пасаж Міколяша.

Вистава річій назначених на продажу гідна огляненя задля значного числа творів штуки і старинностей. Також багато річій до практичного ужитку як: меблі, дивани, фортеп'яни, повози, машини до шитя, ровери, машини до писаня, золоті і срібні предмети, хіньске срібло, годинники, убраня і т. д., одним словом всякого рода движимости дешево добути. — Ліцитації відбувають ся що тижня в четверги о год. 4. пополудни. — Вистава отворена щодень від 3. до 8 год. вечер; в неділі і в свята від 9. до 12. год. — Бюро для принятя річій на продажу отворене щодень від 9. до 12½ год. в полудне; для дрібнійших річій також і пополудни від 3. до 6. год.

